



3.

Pozytywna relacja z dziećmi w szkole i poza szkołą

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współpracy w grupie

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność budowania dobrych i trwałych przyjaźni

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Co mi daje prawdziwa szkolna przyjaźń?
- Jak budować szkolne przyjaźnie?





1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Drugi człowiek to drugi „ja”.
- Czynię innym to, co sam uważam za dobre.
- Unikam izolacji.

Zasady

- Rozwijam dobre przyjaźnie.
- Unikam złośliwości wobec koleżanek i kolegów.
- Zwracam uwagę na objawy samotności u moich kolegów i koleżanek.



1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Przyjaźnie mojego dziecka są ważne i znaczące.
- Przyjaciel mojego dziecka jest dla mnie przyjacielem.
- Przyjaźń uspołecznia moje dziecko.

Zasady

- Przyjaciół mojego dziecka traktuję jak własne dzieci.
- Obserwuję, analizuję i oceniam przyjaźnie moich dzieci w szkole i poza szkołą.
- Podpowiadam dziecku, jak powinna kształtować się dobra przyjaźń.



1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Życie społeczne bazuje na związkach międzyludzkich.
- Szkolny okres życia służy do budowania dobrych i trwałych przyjaźni.
- W społeczeństwie występują relacje przyjacielskie.

Zasady

- Pokazuję przykłady, dobrych i owocnych przyjaźni międzyludzkich z życia i literatury.
- Obserwuję, analizuję i oceniam uczniowskie przyjaźnie.
- Uczę, czym jest dobra przyjaźń.



1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Analizujemy na podstawie znanych filmów, książek, obrazów – przykłady dobrych, trwałych i zdolnych do poświęceń przyjaźni. Uczniowie odpowiadają na pytania: Czy pamiętasz swojego pierwszego przyjaciela? Co dobrego zrobiłeś ostatnio dla swojego przyjaciela? Dlaczego przyjaźń jest ważna? Czy twoi rodzice są twoimi przyjaciółmi? Co zrobić, żeby dbać o przyjaźń?



1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Zdecydowana większość uczniów cieszy się wzajemną sympatią i buduje dobre przyjaźnie¹. Uczniowie nie pozostają obojętni, gdy któryś z nich potrzebuje pomocy. Wewnętrzna pewność, że mogą na kogoś liczyć, wpływa na ich osobowość i sprawia, że nie obawiają się pokonywać trudności życiowych.



1.10. ZAGROŻENIA

Mogą powstać patologiczne grupy szkolne i pozaszkolne, grupy przestępcze. Mogą zawiązać się znajomości prowadzące do patologii: uzależnienia od gier, palenia papierosów, picia alkoholu, zażywania narkotyków. Uczniowie przyjmują bierną postawę wobec kolegów, którzy potrzebują pomocy.



¹ „Dlatego umiłowanie Boga i bliźniego jest pierwszym i największym przykazaniem. Pismo święte zaś poucza nas, że nie można oddzielić miłości bliźniego: Wszystkie inne przykazania streszczają się w tym nakazie: Miłuj bliźniego swego jak siebie samego! (...) Przeto miłość jest doskonałym wypełnieniem prawa (Rz 13,9 n., 1 J 4,20). To zaś uznaje się za rzecz najwyższej wagi dla ludzi, którzy coraz bardziej zależni są od siebie nawzajem, nawzajem także dla świata, który jednoczy coraz bardziej”. KDK 24.



II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Życie społeczne bazuje na związkach międzyludzkich. Umiejętność budowania trwałych przyjaźni i zdolność współpracy w grupie to cechy ważne przez całe życie. Zadaniem rodziców jest nawiązanie nici przyjaźni z dzieckiem. Trzeba tłumaczyć, dlaczego przyjaźń jest ważna. Co zrobić, żeby dbać o przyjaźń? Czy człowiek może żyć samotnie? Przyjaźń uspołecznia dzieci, dlatego trzeba unikać izolacji: zapraszać kolegów i koleżanki do domu. Zadaniem rodziców jest obserwacja, analiza i ocenianie tych kontaktów.

Warunkiem pozytywnej relacji jest dialog. Szczera rozmowa przybliży nas do drugiego człowieka, obnaża mylne postrzeganie, obala stereotypy. Można stworzyć wspólną relację przyjacielską, w której każdy może podzielić się swoimi spostrzeżeniami, nikt nie będzie bał się wykluczenia, będzie budował, tak ważne, poczucie własnej wartości.

Godzina wychowawcza jest dobrą okazją do podejmowania tematów związanych z budowaniem pozytywnej relacji z kolegami, koleżankami w szkole i poza szkołą. Uczniowie pochodzą z różnych środowisk, czasem nawet ze środowisk dysfunkcyjnych, dlatego nauczyciele powinni kłaść duży nacisk na prowadzenie otwartej dyskusji. W konstytucji duszpasterskiej *Gaudium et spes* czytamy: „Braterski dialog ludzi dokonuje się jednak nie poprzez postęp, lecz głębiej, we wspólnocie osób, która wymaga wzajemnego poszanowania ich pełnej godności duchowej” (KDK 23).

Niestety w szkole często dochodzi do agresji i dyskryminacji. Media opisują coraz bardziej drastyczne wypadki. Czasami dyskryminuje się osoby, które w jakiś sposób różnią się od innych, czasem mogą to być nawet inne zainteresowania. A uczniowie, którzy czują się wykluczeni, rezygnują ze swojego zdania, ponieważ nie potrafią go obronić w polemicznej dyskusji. Część uczniów wychowuje się w rodzinach, w których nikt nie liczy się z ich zdaniem. Ma to konsekwencje w ich późniejszym życiu – nie potrafią nawiązywać kontaktu z innymi.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM



Julia Duszyńska (1894-1947) jest autorką czytanek w podręcznikach szkolnych, fraszek i wielu książek dla dzieci. Była członkiem zespołu redakcyjnego „Słonka” i „Poranka”. W roku 1947 opublikowała zbiór osiemnastu opowiadań pt. „Cudaczek-Wyśmiewaczek” Panna Obrażalska, Złośnicki, Beksa, Pan Byle-jak, Kasia bojąca się grzebienia to główni bohaterowie tych opowiadań. Spoiwem łączącym jest tytułowy Cudaczek-Wyśmiewaczek. „(...) lichy malusie i cieniutkie jak igła mieszkał w domku, co to nie był ani duży, ani mały, tylko w sam raz. Nie jadł i nie pił, tylko śmiechem żył. Śmiał się i śmiał do rozpuku, a brzuszek pęczniał mu, aż napęczniał jak ziarnko grochu. Wtedy cudaczek był syty i zadowolony”.

Stworek ten podjudza dzieci do gniewu, kłótni, wyśmiewania z innych. On czuje się wtedy bardzo dobrze. Żywi się złymi uczynkami, dlatego prowokuje dzieci do złego zachowania.



J. Duszyńska, *Cudaczek-Wyśmiewaczek*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018, s. 5-6.

Było sobie miasteczko nad rzeczką. A w tym miasteczku stał sobie domek ani mały, ani duży – taki w sam raz. I w tym domku mieszkała panna Obrażalska. Panna Obrażalska miała osiem lat, zadarty nosek i jasne warokczyki. Nazwano ją panną Obrażalską, bo się wciąż obrażała. Obrażała się dziesięć razy na dzień. Wtedy mówiła: „nie bawię się” albo: „nie potrzebuję”. Potem nadymała buzię, zadzierając jeszcze wyżej ten zadarty nosek i siadała w kącie nastroszona jak sowa. Długo siedziała w kącie, tak długo, póki cała obraza nie wyparowała z niej jak woda z kociołka. Wtedy panna Obrażalska wracała do zabawy z dziećmi. I co dalej? Ano, za chwilę mówiła znów: „nie bawię się” albo „nie potrzebuję” i znowu odchodziła do kąta. Drugiej takiej Obrażalskiej nie było w całej szkole, nie było nawet w całym miasteczku nad rzeczką.

W przywołanym powyżej fragmencie widzimy, jak zachowuje się jedna z bohaterów – panna Obrażalska. Dziewczynka ta cały czas obraża się, dąsa i jest nieprzyjemna. Jej zachowanie świadczy o braku wartości pozytywnych relacji z innymi. Na tym przykładzie należy tłumaczyć dzieciom, że to jest złe postępowanie, że nie należy tak robić. Uczenie się poprzez interakcję z rówieśnikami jest bardzo efektywne. Dziecko potrafi wyrażać swoją opinię i staje się empatyczne.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE



Jan Paweł II, *Niechaj wasze życie będzie hymnem radości*. Przemówienie do uczniów szkół rzymskich i Lacjum, 1.03.1980, w: tegoż, *Nauczanie papieskie III*, 1, 1980, red. F. Kniotek, wyd. Palloftinum, Poznań–Warszawa 1985, s. 205.

W przyszłości nieraz będziecie musieli współdziałać z innymi, mierzyć się z innymi. Znajdziecie się w obliczu sytuacji, problemów i projektów czyniących życie tak podobnym do meczu, który musi być przecież rozegrany uczciwie; meczu, w którym gra rolę mądre użycie własnych energii, jasno sprecyzowany pogląd na ogólny kontekst społeczny; tego kontekstu jest się częścią; gra też rolę zdolność dostosowania tempa do innych oraz lojalny i szlachetny stosunek do sprawy współzawodnictwa.

Starajcie się gorliwie o dobro drugiego człowieka, wiernie wypełniajcie przyjęte zobowiązania. Nie wahajcie się rezygnować z radością z niektórych waszych rozrywek, akceptujcie wielkodusznie konieczne ofiary, dawajcie świadectwo waszej wiernej miłości do Jezusa, głosząc Jego Ewangelię zwłaszcza wśród waszych rówieśników.

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowalem. Orędzie na XXII Światowy Dzień Młodzieży*, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, *Franciszek, Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 141-142.



Czy niosę ewangeliczne słowo pojednania i miłości do środowisk, w których żyję i pracuję?

Franciszek, Twitter, 23.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, dz. cyt., s. 64.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

To jest moje przykazanie, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem. Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. Wy jesteście przyjaciółmi moimi, jeżeli czynicie to, co wam przykazuję. Już was nie nazywam sługami, bo sługa nie wie, co czyni pan jego, ale nazwałem was przyjaciółmi, albowiem oznajmiłem wam wszystko, co usłyszałem od Ojca mego (J 15,12-16).



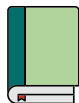
Por. Mt 22,34-40; 25,31-40; J 13,31-35; 15,1-11.



3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Poszanowanie osoby ludzkiej przejawia się w poszanowaniu zasady: „Pszczególni ludzie powinni uważać swojego bliźniego bez żadnego wyjątku za «drugiego samego siebie», zwracając przede wszystkim uwagę na zachowanie jego życia i środki do godnego jego prowadzenia”. Żadne prawodawstwo nie jest w stanie samo przez się usunąć niepokojów, uprzedzeń oraz postaw egoizmu i pychy, stojących na przeszkodzie ustanowieniu prawdziwie braterskich społeczności. Postawy te przezwycięża jedynie miłość, która w każdym człowieku dostrzega „bliźniego”, brata (KKK 1931).

Por. KKK 1829; 1944.



IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Benedykt XVI, *Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowalem*. Orędzie na XXII Światowy Dzień Młodzieży, Watykan, 27.01.2007, w: Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek, *Tryptyk o wierze*, wybór i oprac. S. Tasiemski, Wydawnictwo M, Kraków 2014, s. 139-145.

- Berkowitz R.S., Romaine D.S., *Pomocne anioły. Jak odnaleźć miłość, przebaczenie i szczęście*, tłum. A. Wyszogrodzka-Gaik, wyd. Świat Książki, Warszawa 2007.
- Bratny R., *Kolumbowie. Rocznik 20*, wyd. Alfa-Wero, Warszawa 2004.
- Franciszek, Twitter, 23.05.2013, w: *Alfabet Franciszka*, oprac. P. Żyłka, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013, s. 64.
- Jan Paweł II, *Niechaj wasze życie będzie hymnem radości*. Przemówienie do uczniów szkół rzymskich i Lacjum, 1.03.1980, w: tegoż, *Nauczanie papieskie III*, 1, 1980, red. F. Kniotek, wyd. Pallottinum, Poznań–Warszawa 1985, s. 204-206.
- Kamiński A., *Kamienie na szaniec*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2003.
- McGinnis A.L., *Sztuka przyjaźni czyli jak zbliżyć się do ludzi, na których ci zależy*, [tłum. z ang.], wyd. Vocatio, Warszawa 2000.
- Remarque E.M., *Na Zachodzie bez zmian*, tłum. S. Napierski, Dom Wydawniczy „Rebis”, Poznań 2004.
- Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.